

Fiskefusk som merkevare

Geir Hønneland, forsker ved Fridtjof Nansens Institutt

Informasjonsansvarlig i Norges Fiskarlag, Knut Arne Høyvik, hadde i Fiskeribladet 15. oktober et betimelig innlegg om begrepet "fiskefusk". Under overskriften "Fiskefusk – et merkelig omgrep" påpeker han to forhold: for det første at det i de fleste deler av samfunnet tidvis foregår regelbrudd, og for det andre at slike regelbrudd på fiskerisektoren automatisk plasseres i den stigmatiserende sekkekategori "fiskefusk".

Jeg vil gå enda lenger enn å betegne fiskefusk som et "merkelig" begrep. Det har de siste årene blitt noe i nærheten av en "merkevare". Vis et bilde av en tråler på Dagsrevyen, legg til litt "skummel" musikk, og man vet hva man får. Nevn ordet "fiskefusk", og det skapes et inntrykk av at verden er i ferd med å gå av hengslene. En egen dynamikk oppstår: rasende miljøvernere og bekymrede politikere krever moralsk opprustning og strengere kontroll.

Ingen vil betvile at det foregår regelbrudd i norsk fiskerinæring, en del relativt trivielle, men noen som har store økonomiske og til dels betydelige ressursmessige konsekvenser. Alle er vel også enige om at det beste hadde vært om lovbrudd ikke fant sted. Det springende punkt i debatten om "fiskefusk" er hvor realistisk et slikt idealsamfunn er, og hvor store konsekvenser "fusket" har for fiskebestandene.

I så henseende er kanskje den mest relevante målestokk hvor stor regeloverholdelsen er i sammenliknbare fiskerier andre steder i verden. Omfattende studier av dette har ikke vært gjort, men de spredte analyser som faktisk finnes, tyder på at det ikke står så aller verst til i norsk fiskerinæring. Norske fiskere flest har et inngrodd ønske om å være lovlige yrkesutøvere, og kontrollen fra Kystvakta og Fiskeridirektoratet er relativt velfungerende. Alternativet med inspektører på alle fartøy ville uansett vært uforholdsmessig dyrt og slett ikke vanntett.

Enkelte regler brytes mer eller mindre systematisk; andre overtredelser er sjeldnere og mer spektakulære. Men man finner også en masse lovlydig atferd ute på fiskefeltene og i norske kystsamfunn, lovlydighet som hos oss oppfattes som en selvfølge (og som vi derfor i liten grad er oss bevisst), men som i andre land ikke alltid er det. Hvem vil vel hos oss finne på å dra ut på torskefiske uten konsesjon, for eksempel?

I samfunnsvitenskapen er det økende oppmerksomhet rundt forholdet mellom språk og politikk. Valg av språklige uttrykk bidrar til å sette dagsorden og får dermed påvirke politiske beslutninger. "Fiskefusk" er et strålende eksempel i så henseende. Alt av regelbrudd innenfor fiskerisektoren kan puttes i denne kategorien, og både media og andre interesserte parter får umiddelbar valuta for pengene når de tar ordet i sin munn. Jeg er enig med Knut Arne Høyvik: ved å gravlegge begrepet "fiskefusk" kan vi åpne opp for mer nyansert innsikt, og muligens også alternative politiske løsninger.

Trykket i *Fiskeribladet* 26. oktober 2004.